

qm̄ aque multe ppli multi. sicut in apocal. habet. p qd significat q sanguis xpi sufficit ad redimendū ples in infinitū q̄ sint redempti vel vnq̄ sint redimēdi. **Rami** vō asperi q̄b altare fricat. significāt spineaz corōnā qua xps coronatus est. vñ flagella amara et dolores et ictus quos in morte sustinuit. **Vel** lauatio altaris. i. corpis xpi cū aqua significat lachrymas marie. vinū vngenta. rami eius capillos. **Et** scias q̄ q̄dam hac feria q̄nta hora iam aduersperascente denudant altaria et lauant. Alij vō solū denudāt. sed in pasceue lauant. quod magis cōgruit rationi. **In** q̄busdam etiā locis pauimentū ecclē lauant. p qd pauperes xpi significānt. put in p̄ma pte sub ti. de ecclā dictum est. **Pauimentum** ḡ ecclē mundat qui paupibus vel fratribus ppter deum pedes lauat. et illis cetera misericordie opa exhibet. **Inde** est q̄ parietes domus. q̄uis vocabulū ecclē habeat p eo q̄ continet ipam. non tñ ipsi sed hoies sūt ecclē et pauimentū est q̄si hoim pedes. pauimentū q̄ mundat ad notādū q̄ a vicij mundari debemus. **Statutū** est in canonicis. ne hac q̄nta feria ieiuniū soluatur. q̄ em̄ dñs surgens de cena lauit discipulorum pedes. et iterū redijt ad cenā. iō q̄daz ad instar ipsius volebat post prandij pedes alijs abluere. et iterū post ablutōez cenare. quod fieri nō debet. **Hec** dies in plerisq̄ locis capitilauū vocat. q̄ tunc capitā infantū q̄ vngendi sunt lauant. ne obfuatione q̄dragesime sordidata ad vinctōnem accedant. **Rursus** hac die simbolus competentibus tradit ppter cōfinem domice pascale solennitatē. vt q̄ iam ad dei grāz p̄cipiendā festināt fidē quam p̄tēt agnoscant. **Hec** ḡ q̄nta feria in quatuor p̄ncipaliter p̄uilegiata est. **P̄rio** q̄ tunc penitentes in ecclā recipiunt. **Sec̄do** q̄ in ea nouum testamentū inceptum et vetus terminatum fuit. **Tertio** q̄ in ea fit olei p̄secratio. **Quarto** quia in ea sacramentū sacramentorum institutū est.

De die parasceues.

Sequitur de parasceue. que quaresie dicat in p̄hemio septie partis dice. **Sane** hac die ecclē artissimum ieiuniū et silentium agit

nullum tamen officiū solenniter agit nec celebrat. sed hora nona conuenit ad adorandum crucē nō ad missē officiū q̄ h̄ dies caret. sed q̄si ad funeris obsequiū dicēdū. et hoc ideo. q̄ hora nona dñō mortuo centurio factus est p̄co fidei nostre. et p̄fidis recedentibus licuit ioseph et nicodemo disponere de funere. et mulieribus accedere p̄pius. **Dicit** autē officiū tacita et humilī voce et absq̄ p̄ncipio. put in p̄cedenti ti. dictum est. **Sup** altare vnica dūtaxat tota ballia disponit p̄ quam sindon qua corp⁹ xpi inuolutū fuit signat. in q̄busdā ecclīs in hora sexta ignis extinguit et in nona accendit. q̄ tunc sol in sexta lumē abscondit. et in nona reddidit. **Incipit** h̄ officiū a lectionibus. q̄ in p̄mitiua ecclā omis missa a lectionibus inchoabat. sed h̄ hac die specialiter fit p̄ eo. q̄ passio domi hodie celebrata est in cuius memoriā ois missa cātatur. **Et** legunt lectiones sine titul. q̄niam tunc amissimus xpm caput nostrū q̄ nos illuminat. sicut tituli illumināt libros. **Legunt** autē due lectiones. q̄ p̄ duobus populis xps passus est gentili vicij et hebreo vel p̄ salute carnis et aie. **Una** sumpta est ex lege. altera ex p̄phetis. q̄ xpi passio a p̄phetis fuit p̄nunciata. et a lege et p̄phetis figurata. **Abraam** em̄ carnē christi figuratiue immolauit q̄n arietē immolauit. **Sitr** et **Abel** quādo agnū sacrificauit. **Un** dñs. **Assimilatus** sum p̄phetis. **Rursus** ideo due lectiōes dicunt. q̄ sicut in quarta feria mortē nostrā duplicē manifestauimus p̄ q̄ xps pati venerat. ita ad memoriā in pasceue reducimus suā passiōem et nostram imitationē. **Quedam** autē ecclē p̄mo legūt lectionem **Exo. xij. f.** **Dixit** dñs ad moysē. **Sec̄do** lectōz **Osee. vi. f.** **In** tribulatione. **Et** illi naturalē ordinē p̄uat. q̄ passio domi p̄mo p̄nunciata est a lege. secundo a p̄phetis. **In** p̄ma q̄dē modus exprimitur passiōis vbi dicit. **Immolabitq̄** euz vniūsa multitudo ad vesp̄rū. **In** secūda est p̄contium resurrectionis vbi dicit. **Post** duos dies viuificabit nos. et in tertia die suscitabit nos. q̄dam vō ecclē ecōuerso faciunt. et mouent ex eo. q̄ passiōez lectiōi ex lege q̄si p̄tinuare volunt. q̄ in passiōe quedam verba ponunt q̄ ex illa lectione sumpta sunt. **f.** **Os** non cōminuetis ex eo.

Liber

Continuāt g passionem lectioni . quia ei⁹
est expositio. Et agit de duobus spēali⁹
in officio hodierno . s. de passiōe xpī . ⁊ de
passione ecclē . que est illius imitatio . sicut
dicit Petrus in canonica sua . **Ep̄s** pass⁹
est p nobis ⁊c. **Hec** siqdem duo in lectōe
Exo. cōmemorant vbi dicif . **Erit** autem
agnus absq macula . masculus annicul⁹ .
iuxta hūcritum tolletis ⁊ hedum . **Agnus**
est corpus xpī immaculatū . hedus ē ecclā
q nos sumus . **Passio** xpī celebrata est in
eius immolatiōe . nostra celebrat in vicio
rum mortificatiōe . In lectiōe osee mani
feste agit de passiōe xpī ⁊ eius effectu vbi
dicif . **Venite** reuertamur ad dñm . qz ip̄e
fecit ⁊ sanabit nos . pcutiet ⁊ curabit nos .
viuificabit nos post duos dies . ⁊ i die ter
tia suscitabit nos . ⁊ viuemus in cōspectu
eius . **Quod** **Diero.** sic exponit . **Per**cuti
et dñs ⁊ sanabit nos . quia quē diligit cor
ripit ⁊ castigat . viuificabit nos post duos
dies . ⁊ in die tertia suscitabit nos . qz ter
tia die resurgens a mortuis omne gen⁹ hu
manum suscitauit . ⁊ cuz curauerit nos vi
uificauerit ⁊ suscitauerit in cōspectu eius
viuemus . **Ibi** ergo loquif ppheta de tri
bus diebus qbus dñs fuit in sepulcro cuz
dicif . viuificabit nos post duos dies . ⁊ in
tertia die suscitabit nos . id ē . post duos di
es sepulture veniet nob quasi ymber tem
poraneus ⁊ serotin⁹ terre . i . dabit grām in
cipientem ⁊ subsequentē . **Sequit** tract⁹ .
Domine audiui auditionē . **Abacuch** vl . c .
Et qz dicit xpus . **In** medio duorū aialū
cognosceris . ad lram intelligif . s . in p̄sepe
bouis ⁊ asini . **Unde** **Esa.** **Cognouit** bos
possefsozem suū ⁊ asinus p̄sepe domi sui .
Vel in medio duorū latronum . vel in me
dio duorū populorū . **Secūda** lectio est de
Exo. xij . ⁊ habet ibi . **Os** non cōfringeris
ex eo . **Hoc** completū est quādo fregerunt
duorū latronū crura . veniētes aut ad **Je**
sum inuenerūt eum mortuum ⁊ non frege
runt eius crura . **Allegorice** xō in eo non
sunt fracta crura . i . x̄tutes . ⁊ maxime pa
tientia . **Unde** **Esa.** **Bedi** faciem meam si
cut petram durissimā . ⁊ scio qz non p̄fun
dar . **Per** crura em̄ intelligunt itinera . de
qbus in cātico abacuc . **Incuruati** sūt col
les mūdi . id est homies excelsi p̄ intelligē
tiam . ab itineribus eternitatis eius . i . ex/

Bertus

emplo actionū ip̄ius que ducūt ad eterni
tatem . tanq colūne immobiles . i . argētee
ppter eloquentiam que fundate sunt sup
bases argenteas vel aureas . i . ratiōes im
mobiles eterne sapiētie . **Sequit** tractus
de passione domi . quia tunc luget ecclesia
valde . **Etiā** duo sunt tractus ad inten
tionem maioris luctus . s . p peccatis q̄cō
mittimus . ⁊ p penis quas patimur . ⁊ pro
incolatu qui plongatur . **Hec** cantat gra
duale cum tractu . sed solū tractus . pur di
ctum est in quarta feria ⁊ in quarta p̄sēb
ti . de tractu . **Duo** ergo tractus dicunt . p̄
mus . s . **Domine** audiui . est in qbusdaz ec
clesijs quatuor x̄sum . alter pluriū . **Trac**
tus quatuor x̄sum significat qz p christi
passionem redimif homo qui ex quatuor
elementis constat . **Unde** xps nec in celo
nec in terra crucifixus est . sed in medio . id
est in aere . **Fecit** em̄ pacem inter celestia ⁊
terrestria . quoniā erat inimicia inter ho
minem ⁊ hoīem . sed maior inter angelū ⁊
homīē . maxima inter deum ⁊ homīem .
Ipe xō xps omnia pacificauit in cruce . q
miam fecit vtraz vnum . cū sit lapis angu
laris . **Adhuc** p quatuor p̄tes crucis . si
gnificant quatuor p̄tes crucis . **Scōs** xō
tractus . s . **Eripe** me . plixior representat
magnum bellum dauid cum golia . ⁊ christ⁹
noster dauid hodie magnum goliam . id est
diabolum debellauit . **Rursus** iō tractus
est longus . qz hoc quod nob p̄missum est
in lectione **P̄see** . vbi dicif post duos dies
suscitabit nos . debemus retinere ⁊ in spe .
Item in secundo tractu ponif **Obum**bra
sti caput meum in die belli . qz nō tantum
in alio tempe sed etiam in die passionis di
uinitas a passione p̄mansit immunis . imo
in passione xps homo ita p̄tectus est gra
tia diuinitatis . vt hostes suparet qui su
perari videbat . **Quedam** autēz ecclē can
tant secūdu tractum . **Qui** habitat in ad
iutorio altissimi . quia xps a diabolo p̄mū
latēter temptatus fuit velut a dracone la
titante in petra . postea xō in passiōe tāq
a leone forti acriter vexatus est qd notat
p illum x̄sum . **Sup** aspidez ⁊ basiliscum
Sequit euangelii siue passio . **Egressus**
ihs . **Joh.** xviii . c . qd dicif hac die . qz ip̄e i
terfuit crucifixioni . ⁊ iux crucē stetit secu
rus alijs fugientib⁹ . qz notus erat p̄fici

Quia igitur hac die passio domini oculis nostris representat. merito eius testimonium legitur quod vidit et testimonium prohibuit. et scimus quod testimonium eius verum est. Preterea ipse posterius scripsit euangelium quare merito posterius legimus. et quia manifestius sunt sacramenta. Unde ibi dicitur. Os non cominuatur ex eo. Item illud. Unus militum latus eius aperuit. et continuo exiuit sanguis et aqua. Legimus autem hac die passio super nudum pulpitum. Primo ad memorandum quod super nudum crucis patibulum nudus fuit positus ipse christus. Secundo ad representandum quod Johannes secundum quem passio legitur. relicta sindone nudus profugit a iudeis. Tercio ad representandum quod sicut christus in cruce pendente ipsius secreta non tantum cordis quam corporis nuda omnibus astantibus apparuerunt. ita et velo templi per medium scisso. omnia templi interiora nuda remanserunt. Legimus etiam nudis pedibus. ut cum afflicto per nos nos affligi debere monstramus. In quibusdam vero ecclesiis sindonem seu terzoria vel vestes altari nudato supponunt usque dum passio legatur. Cum vero pervenit ad locum illum. Diviserunt sibi vestimenta mea. tunc duo subdiaconi sindonem vel terzoria tollunt representantes historiam. quod quatuor milites christum crucifigentes vestem sibi sustulerunt. Vel subdiaconi quasi furtive pannos subtrahunt. ad notandum quod iohannes qui cum domino usque ad crucem perseveravit. postea more furis se occultavit et nudus effugit. In quibusdam tamen locis una veste sublatam aliam super altera remanet. ad significandum quod vestis domini inconsutilis non fuit scissa vel partita. sed sorte super eam missa contigit integra uni militi. ad significandum quod ecclesie unitas nunquam potuit a scismaticis vel hereticis scindi. quia non est sapientia quam dominum. Quod dicitur in passione. exiuit in eum qui dicitur calvarie locus. Nota quod sicut legitur in historiis. Calvaries est prope os capitis humani nudum. inde dictus est locus ille mons calvarie siue calvarium. ubi rei decollabantur. et ubi multa capitulum ossa erant dispersa. Quia vero christus in cruce pendens prolixè oravit. decantans enim decem psalmos. scilicet Deus meus respice usque ad. In te domine speravi. cum pervenisset ad illum versum. In manus tuas do-

mine. Illo dicto emisit spiritum. Idem et nos postquam recitata est passio eius orationes dicimus. ad notandum quod quando ab inimicis persequimur semper ad orationem est recurrendum. Iste tamen est insolitus mos orandi. Nam in alijs diebus ante euangelium orationes dicuntur. et in earum principibus dicitur. Dominus vobiscum. qui est proprie mos et sacerdotis officium. quod non fit in istis. quia sacerdos et dominus noster occiditur. Oravit autem christus pro tribus. Primo pro se dicens. Pater clarifica filium tuum. Secundo pro discipulis suis dicens. Pater quos dedisti michi pro eis rogo. Tercio pro illis qui in eum credituri erant dicens. Pater non tantum pro illis rogo. sed et pro illis qui credituri sunt in me. Et ex hoc videtur quod non debemus rogare pro eis quos scimus non esse salvandos. ut pro illis qui in inferno remanserunt. nec pro Iuda qui desperavit. sed oramus pro nobis et omni gradu ecclesie. et pro neophytis. et pro gentilibus. et pro iudeis. pro hereticis et scismaticis ut christus gratiam suam eis infundat. et ad fidem convertat. Christus enim oravit pro inimicis et amicis. ideo ecclesia statim similiter orat pro omnibus. Sane ecclesia pro his orans flectit genua in orationibus. ut per habitum corporis devotionem et mentis humilitatem ostendat. insinuans etiam quod in nomine Ihesu omne genu flectendum est. quoniam omnes nationes sua genua curvant. nisi quando pro iudeis oratur. quia enim ipsi illuserunt domino flexis genibus dicentes. Prophetiza nobis christe quis est iste qui te percussit. et ideo in detestationem illusionis huius ecclesia pro eis orans genua non flectit. ut videtur opera simulata. Preterea quia eorum cecitas nulla poterit oratione depelli. ideo nec plenitudo gentium subintraverit. ideo non est pro ipsis vehementer orandum. nec genua flectenda. Est tamen utcumque orandum. quia futurum est ut qui est exaltatus in cruce omnia trahat ad se. Sed et in orationibus pro iudeis et paganis non respondetur amen. ut quidam dixerunt. et hoc ideo. quia cum illi sint extra collegium siue corpus ecclesie. fidelium populorum non ostendit affectum suum ad eos. iuxta illud

Liber

apli ad **Corl.** quid mihi de his q fori sunt iudicare. p Amen autē affectus exprimit. **P**reterea licet p illis oref vt eorum duricia conuertat. quia tñ hoc impleri nō poterit vsq circa finem seculi. aplo testante q dicit. donec plenitudo gentiū introierit et omis isrl saluus fiat. ideo ad ofoes p ill nō respondet amen. **V**erū tñ recte intuenti nihil interest quo ad h inter illas et alias oratiōes. imo ita respondet ad illas amē. sicut et ad alias ofoes p alijs statib. **N**ō sic ostendit. **P**ro q libet statu bis pfertur orem. sed qd sub pmo orem an flectam genua d: non est ofo s exhortatio. vt oremus siue pfatio seu monitio expmēs qd siue p quo sit in sequēti ofoe orandū. vnde sub tono pfatiōis nō oratiōis d: iō qz pro nullo statu post pfatiōz rñdet amen. sicut nūq sit post aliquā pfatiōz. licet etia ibi ponat p xpm dñm nrm. sicut ptz in quoti diana misse pfatiōe. **N**ō aut sub scdo oremus d: ofo est. et respōderi d: amen p iudeis et paganis sicut et p alijs. **C**ōsequenter sacerdos post ofoes crucē velatā baiulat ad dexterū cornu altaris. ibiq crucem sup humeros tenēs in psona xpi iudeis ipperat bñficia domi dicēs. **P**opule me qd feci tibi. **I**n qbusdā tñ ecclijs duo presbyteri baiulāt illā. ad notādū q in xpi psona due fuerūt nature. diuinitas vicz et humanitas. **Q** d: ipse meus qd feci tibi aut i quo tristitui te. rñde mihi. qz eduxi te de terra egypti rē. ad diuinitatē refertur. q nō sequit. parasti saluatori tuo crucez ad humanitatē ptinet. et sic de alijs sequentibus vbis. **C**ātat aut sacerdos qñ hebraice in psona saluatoris. **A**coliti cātāt grece **A**gyos otheos. qñ in psona grecoz **C**horus rñdet sanct⁹ sanct⁹ in psona latinoz. **S**icqz trib⁹ linguis laudat de⁹. s. hebraica. q ppter legem oīm liugua: est mater. greca q doctrix est. et latina q impatrix est ppter romani dominiū imperij et papaz. **Q**uia em hebraica nunc silet a laude dei. ponim⁹ p illa. ipse me⁹. qd qz cātāt in psona dñi loquētis hebreis. iō intelligitur dictum hebraice. **E**t nō qz tres illusiones xpi tres pmittunt adoratiōes. vt infra dicitur. **T**res nō antiphōe. s. **P**opule me⁹ **Q**uia eduxi. et **Q**uid vltra rē. paz aut nihil sensib⁹ differētes. vbis et modulatiōe

Bertus

plures. triplicē tituli scripturā significāt. q script⁹ fuit tribus linguis. s. hebraice. grece et latie. **I**hs nazaren⁹ rex iudeoz. **E**rum vtrū pncipiū tituli scriptū fuit tribus linguis ignorat. **S**ed de hac clausula rex iudeoz pstat qz negauerūt iudei dscētes. **N**oli scribere rex iudeoz. s. qz ipse dixit rex sum iudeoz. **I**ō illud in istis antiphonis astruit ab effectu. qz tāqz rex eoz eduxit eos de egypto. et deduxit eos p desertum. et introduxit eos in terrā bonā. **I**tē q in titulo scriptū fuit ihs. in singul antiphonis pcludit saluator. qz ibi nazaren⁹. ad singulas respondet agyos. sanct⁹. **E**t qz titulus tribus linguis script⁹ fuit. ideo duabus linguis rñdet. s. greca et latia que xpm adorāt. **H**ebraica nō dicit adhuc blasphemāt pdictas. **E**t nō q antiphona **P**opule me⁹. est **P**ich. vj. c. pncipiū antiphone. qz eduxi te. est **P**ume. xliij. ca. et mediū. s. manna rē. est **E**ro. xvj. c. et **I**osue. vj. c. vbi etiam est finis ipsius. s. introduxit rē. **N**otandū q iudei tres accusatiōnes p xpm posuerūt. s. q tributū negasset qz se regem fecisset. et qz se filiū dei dixisset. **C**ontra quas tres in eius psona excusatiōnes dicunt. s. **P**opule me⁹ rē. vbi xpus eis exprobat tria bñficia sua. s. liberatiōz de egypto. regimen in deserto. et introductio nem in terrā optimam. **Q**uasi diceret **Tu** accusas me de negatiōe tributū. poti⁹ deberes gratias agere. qz te liberaui a tributū siue a fuitute egypti. **Tu** accusas me. quia regē me dixi. poti⁹ deberes gratias agere. qz te rexi in deserto et regaliter paui. **I**tē accusas me. qz filiū dei me dixi. poti⁹ deberes grās agere. qz terrā lacte et melle manantem ptuli tibi. **D**einde crux denudatur in signum qz pueri iudei saluatorē denudauerūt. **E**t sit denudatio inter tres vices. ad notādū q illi ter xpo in passionē illuserunt. **P**rimo quādo in atrio pncipis velata facie eius collaphis eum cedebant. **A**d quod designandum in pncipio reuelationis ipsius crucis non ostendit facies crucifixi. **S**ecundo ante pretoriū quādo eo tradito ad crucifigendum milites plectentes coronam spineam illudebāt ei flexis genibus adorando eum dicentes. **A**ue rex iudeorum. **A**d quod representandum in secunda reuelatiōe discoopit

caput et facies crucifixi. Et scias quod corona fuit de iuncis marinis sicut ea vidimus in thesauris regis francorum. quorum acies non minus spinis dure sunt et acute. Tercio quoniam ei in cruce pendenti transeuntes dicebant. Nach quod destruis templum dei. Et quoniam huiusmodi fiebat Christus torus nudatus in cruce pedebat. ideo in tertia reuelatione torus nudus ostenditur crucifixus. Et etiam ad significandum quod omnia que in lege et prophetis obscura fuerant. in passionis apta et manifestata sunt. Reuelatur quod crux post orationes ad notandum quod oratio a Christi passionis quam in cruce sustinuit habet effectum et exemplar. Ipse enim in cruce pedes per amicos et inimicos orauit. Sane a dextra parte crux incipit reuelari. quoniam Christus crucifixus vera fide adoratus extitit. ab apostolis et discipulis iudeis qui tunc in dextera erant. Et quoniam hec fides per illos deuote publicata et in medium gentium perducta est. id est ad huiusmodi significandum ante medium altaris per sacerdotem deducitur. Rursus quoniam Christus nunc super ecclesiam quiescit. et usque in fines seculi quiescet. id est ad huiusmodi significandum. subsequens crux super altarem reponitur per quod hec ecclesia gentium designatur. Denique quoniam in fine seculi fides in cordibus gentium refrigeret. et teste *Esai.* a reliquiis israel que saluem sicut suscipiet. et ceteris iudeis et gentibus habebit merito ad huiusmodi significandum in fine misse crux de altari deponitur. et in communi loco collocatur. Crux quoque reuelata et etiam vexilla ecclesie in quibusdam locis diriguntur in altum ad Christi victoriam designanda. Ad huiusmodi crucem baiulantes antiphonas canentes cruce illo deferunt. ut grece et latine respondeant et deuote adorent. quoniam dominus crucifixus transiit a perfidia iudeorum ad professionem et deuotionem gentium. Et significat apostolos et canentes. id est totis viribus crucis obprobrium perferentes et predicantes. Item cruce baiulando nunc eunt. nunc ut fessum subsistunt. quoniam et illi persecutionum pondere fessum aliquotulum quiescit. Subsequens ipsa crux denudata salutatur et adoratur. quoniam eius cui iudei perfidia illuserunt christiani reuerentiam salutando et deuote osculando venerant. et dum adorant canunt in quibusdam ecclesiis rursus. Ecce quod moritur. *Esai.* lviij. et antipho. Sic moyses. *Iob.* iij. ca. Et est sciendum quod per premissas tres illusiones ter illam adoramus dicentes Agnosce. quasi ter honorantes illusum propter nos. et quoniam illi illudendo

genua flectebat. id est et nos illum adorando genua flectimus ad terram. Etiam autem illam prosternimur. ut quod illi superbe illudendo fecerunt nos humiliter et vere faciamus et mentis humilitatem per habitum corporis ostendamus. Et quoniam sic Christus humiliter est propter nos usque ad mortem. mortem autem crucis. sic et nos eius mortis imitatores humiliari oportet. De modo prostrationis ait *Aug.* Quisquis sic humiliatur ut genua flectat. adhuc habet ut amplius humilietur. quod si sic humiliatur ut hereat in terra venit eius. ultra quod humilietur non habet. nudis enim pedibus adoratur. ut omnes proprias affectiones sibi nudas ac notas esse mostremus. et ut cum afflicto pro nobis nos affligi ostendamus. Salutat autem crux. quoniam per eam salus hominibus reformatur postea adoratur. id est cum reuerentia osculatur. Solus enim deus adorandus est. cetera ut crux cum illius veneranda sunt. Ceterum expositio illorum verborum agnosce et. ibidem sequitur. Naz agnosce grece dicitur sanctus latine. ab a quod est sine. et ge. quod est terra. quasi celestis sine terra. In canone item *Psalmus* habet quod agnosce grece dicitur vas latine. otheos vero grece dicitur deus latine. hysschiros grece fortis latine. athanatos grece immortalis latine. ab a quod est sine. et thanatos quod est mortale. cleyso id est misere. imas. id est nobis. De profundo crucis mysterio dictum est in phemio ante per et hic aliqua perstringam. Fuerunt autem in domica cruce ligna quatuor. videlicet stipes siue lignum erectum. lignum transversum. truncus superpositus. et titulus superscriptus. Fuerunt et clavi quatuor. quibus et manus et pedes confixi sunt. Fuit et lancea qua latus aperitur est. et corona spinea capiti circumposita. que omnia possunt in spirituali cruce assignari. Quatuor enim crucis ligna sunt quatuor mentis virtutes. id est fides. spes. perseverantia et patientia de quibus ait apostolus. Et comprehendatis cum omnibus sanctis que sit longitudo et latitudo sublimitas et profundum. Longitudo crucis est perseverantia. de qua dominus inquit. Qui perseveraverit usque in finem huius salus erit. Latitudo crucis est patientia. de qua veritas ait. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Profunditas eius est fides. de qua apostolus. Fides est substantia sperandarum rerum argumentum non apparentium. Sublimitas vero est spes. de qua per. In verbo tuo supersperaui. Habuit ergo crux Christi unum lignum erectum in longitudinem. alterum transversum in latitudinem. quasi in mo

dum potētie seu martelli. q̄ duo significa-
ta sunt p̄ illa duo ligna q̄ paup̄cla mulier
in sarepta collegit. **S**tipēs x̄o erectus ha-
buit truncū suppositū ⁊ titulū supscriptū
q̄ p̄seuerantia de fide p̄cedit ad spem q̄si
stipes erect⁹ de trūco supposito ad titulū
supscriptū. **Q**uod b̄t̄s **J**ob intelligens ait
Credo q̄ redēptor me⁹ uiuit ⁊ in nouissi-
mo die de terra surrectur⁹ sum ⁊c. repōsi-
ta est h̄ spes mea i sinu meo. **N**isi em̄ crux
habeat fundamētū fidei ⁊ titulū spei p̄se-
cto supliciū est solūmō ⁊ nō meritū. **Q**uāt
patia spectat ad crucē. apparet ex eo q̄ pa-
tient in aduersis tribulatōib⁹ sustinet cru-
ciatū. **A**n̄ iacob⁹. **T**ribulatio patia⁹ opa-
tur. **D**e p̄seuerantia q̄z legif. **E**sto fidel⁹ vs-
q̄ ad mortē. ⁊ dabo tibi coronā uite **E**tia
v̄m aplm̄. **N**ō coronat nisi q̄ legitie certa-
uerit. **P**er seuerantia⁹ igit q̄ coronat certa-
men h̄z vt merito spectet ad crucē. **I**n his
q̄ duob⁹ lignis duos pedes ⁊ duas man⁹
q̄tuor clauis d̄z affigere xp̄ian⁹. **Q**uatu-
or clauis sunt q̄tuor p̄ncipales vtutes. iu-
sticia. fortitudo. tempantia ⁊ prudentia.
Pedes sunt mentis affectus. de q̄b⁹ in can-
ticis. **L**audi pedes meos quomō inq̄nabo
illos **E**t dñs inq̄t apostol⁹. **Q**ui lor⁹ est nō
indiget nisi vt pedes lauet. s̄ est mōs tor⁹
Et iter⁹. **E**xcutite puluerē de pedib⁹ v̄ris
Duo q̄ pedes sunt duo mentis affect⁹. s̄. ti-
mor ⁊ amor. **P**es timor clauo fortitudis
d̄z p̄figi ne timidus p̄p̄ aduersa succūbat
An̄ p̄s. **C**ōfige timore tuo car. m. a iudi.
em̄ tuis timui. **P**ū em̄ in petro mer⁹ clauo
fortitudis affixus nō extitit. ad vocē ancil-
le negauit. **C**ū x̄o p̄fixus extitit añ reges
⁊ p̄sides nomē dñi p̄dicauit. **P**es amor
siue appetit⁹ clauo iusticie d̄z p̄figi. ne cupi-
dus ad illicita desideria euaget. **S**i ei ap-
petitus fuit p̄fixus. tūc spūs p̄cupiscit ad
uersus carnē. **S**i x̄o nō fuit p̄fixus tūc ca-
ro adūsus spūm p̄cupiscit. **S**ic itaq̄ xp̄ia-
nus pedes suos cruci d̄z affigē ne v̄l timi-
dus succūbat vel cupidus euaget **A**lij tñ
dicūt q̄ xp̄s trib⁹ dūtaxat fuit clauis affi-
xus signatib⁹ tres cruciat⁹ q̄s in cruce su-
stinuit. vic⁹ passionē in corpe. p̄passiōem
in mēte. ⁊ cōpassionē in corde. **A**mbo em̄
pedes vno clauo affixi sūt. ita q̄ dext̄ fuit
sup sinistrū. ad significādū q̄ sp̄uales affe-
ctiōes p̄ pedē dext̄ significare supesse ⁊

dñari debēt terrenis p̄ sinistrū significat
Lacea x̄o q̄ lat⁹ est vulneratū. caritas est
de q̄ sp̄osa in **L**an. **V**ulnerata sū caritate.
Lateri q̄dē cor p̄tiguū est cui⁹ bñficia dili-
gim⁹. q̄d iō vulneratū est. vt affect⁹ exeat
nō solū ad amicos. verū etiā ad inimicos.
An̄ dñs ait. **D**iligite inimicos v̄ros ⁊ bñ
facite his q̄ oderūt vos. ⁊ orate p̄ psequē-
tib⁹ ⁊ calūniantib⁹ vos. **C**orona x̄o spi-
nea ē p̄nia circūponēda capiti. i. mēti **D**e
q̄p̄s. **C**ouerlus sū in crū. m. dū cō. spina.
Hec corona de trib⁹ spinis cōplectit. s̄. cō-
tritiōe. p̄fessioe ⁊ satisfactioe. **P**ria pūgit
cor p̄ dolore p̄p̄ vanā cogitatōez. **S**c̄da
pūgit os p̄ pudorē p̄p̄ vanā locutōez **T**er-
tia manū p̄ laborē p̄p̄ iniquā opationez
Man⁹ em̄ opa sūt. **A**n̄ p̄s. **B**ndict⁹ dñs
de⁹ me⁹ q̄ do. m. m. ad p̄. ⁊c. **E**t salomō in
puerbijs. **B**edit ei linū ⁊ lanam. ⁊ opata
est p̄silio manuū suaz. **S**ūt igit due man⁹
duo opez genera. vic⁹ op⁹ volūtatis ⁊ ne-
cessitatis. **M**an⁹ opis volūtarij configi d̄z
clauo prudentie. ne curua faciat opa tene-
braz. dū em̄ in saulo clauo prudentie p̄fixa
nō fuit. saulus eccl̄az dei p̄seq̄bat. cū x̄o i
paulo p̄fixa fuit ip̄e p̄ eccl̄a passus ē **M**a-
nus x̄o opis necessarij clauo tp̄antie cōfi-
gi d̄z. ne lapsa nimis ad sup̄flua extendat
Necessaria opa sunt naturalia. vt domi-
re. comedē. ⁊ s̄ilia. **E**t nō x̄suf. **P**es ced⁹
est trūc⁹ cȳpsus. oliua sup̄mūz. palma q̄
trāsuersum. sūt in cruce xp̄i lignū. **O**cu-
lata ⁊ adorata cruce duo p̄sbyteri deferūt
ad altare cor⁹ dñi q̄d p̄die fuit p̄secratū
⁊ recōditū. **S**acerdos x̄o induta casula il-
lud sup̄ corpale disponit iux̄ lat⁹ calid. in
q̄ sit vinū ⁊ aq̄ mixtū nō sanctificatum. q̄si
ip̄o facto dicat. **H**oc ē illd̄ cor⁹ de q̄ san-
guis ⁊ aq̄ fluxerūt. **A**tz aut ex p̄tactu ho-
stie vinū p̄secrē. dictū ē i ti. p̄cedē. **Q**uo
facto mor̄ icipit **O**rem⁹ p̄ce. salu. ⁊c. p̄fici-
ens dñicā orōez. ⁊ illā **L**iba nos q̄sum⁹. i.
q̄ rep̄ntat antiq̄ ap̄loz celebrādi missā cō-
suetudo. **P**ri⁹ em̄ lectōe p̄missa dicebant
solūmodo x̄ba illa. **H**oc ē cor⁹ meū ⁊c. h̄
est sanguis me⁹ ⁊c. **S**z ip̄i postmodū dñi-
caz orōez addiderūt. **E**t ita illo mō hac die
celebrat. de q̄ dictū est in p̄ncipio q̄rte p̄i
Ex q̄b⁹ colligit q̄ sola dñica orō nō suffic
ad leucharistiā p̄secrādā. **S**i q̄dē sacerdos
alio tpe dicēs. p̄ oia secu. se. eleuat calicēz

cū corpe dñi. et postea dices. Preceptū et
calicē depositū itē coopit. in q̄ illd nob s̄
gnificat q̄ de cruce depositū corpe dñi se
pelit. Quo autē p̄sbyteri q̄ hodie corpe ad
altare deferūt rep̄ntant Joseph et nicode
mum. q̄ corpe dñi tulerūt ad sepulchrum.
Tres p̄missi canonis articuli. s̄. p̄ceptū. p̄
n̄. et libera nos q̄sum. sup depositū cali
cem p̄ferunt. q̄ tribus diebus sepultus dñs
occultat. Et ōro ip̄a. Liba nos. alta voce
sicut et dñica ōro p̄feret. put dictū est i q̄r
ta pte sub ti. de silentio p̄ oratōz dñicam.
Nec est p̄tereā dū q̄ hac die q̄n p̄ticta ho
stia in calicē mittit. nō dicunt vba illa. si
at cōmixtio. q̄ ibi de sanguine mentio fit. s̄
in calice sanguis nō est. nec hodie p̄secrat.
Et fracta hostia nō d̄r par dñi. eo q̄ oscu
la circumstantium nō sequunt. P̄o q̄ illa
p̄ne ihu x̄pi fili dei et. et illa. Corp̄ tuuz
dñe. omittit. q̄ ibi de sanguine mentio fit.
Omittit etiam illi x̄sus. Quid retribuā.
et illa q̄. Placeat tibi. omittit. q̄ ibi cō
tinet. Preterea v̄b sacrificiū q̄ ocul tue et
hac etiā die sacrificiū nō offert. sacrificia
liter. s̄ sumit alēa die oblatuz. Agnus dei
nō d̄r. q̄ nō videt esse inuocādus q̄ cernit i
agone deficere. Et cū silentio sacerdos cō
municat. An post cōmunio nō cantat. q̄
nob sumentib⁹ sanguis ille quē sumimus
de ore n̄ro p nob ad dñm clamat. Nos ei
sum⁹ terra illa q̄ apuit os suū et bibit san
guinem abel. i. x̄pi. quē effudit cayn. i. iu
daic⁹ p̄s. An factus est vagus et pfug⁹
sup terrā. iux illud. Disce de illos in v̄tute
tua. et fact⁹ est maledict⁹ illa maledictiōe.
sanguis eius sup nos et sup filios nostros
Et rursus post cōmunio q̄ iubiliū et leticiā
designat nō d̄r. q̄ ecclesia hac die plozat.
Sed q̄rē q̄re x̄ps voluit pati sexta fe
ria. R̄nde vt dies q̄ crucifixus ē coapta
retur sexte ferie p̄me creatōis. et sexte etati
huius mūdi. Siq̄dem in sexta feria p̄mus
hō. s̄. adam creat⁹ est ad imaginē dei. et ex
latere eius dormient⁹ sumpta costa femia
fabricata. et in sexta etate fili⁹ dei vt hoiez
ad imaginē dei creatū redimeret in carne
apparuit. q̄ in sexta feria dormitēs in cruce
sanguinem et aquā de latere suo vnde san
ctam ecclesiaz p̄secraret emisit. Et q̄ in sexta
feria pati voluit. q̄ cū tali die adā pecca
uerit illa etiā die hoiem redimere voluit.

de h̄ dictum est sub ti. de natali. Et nō q̄
x̄ps cōpletis trigintaduob⁹ annis et mēsi
bus trib⁹. vel fm̄ Chrys. trigintatribus
et dimidio crucifixus est eadē die q̄ conce
ptus est a v̄gine. s̄. in sexta feria. que fuit
viij. kal. aplis. de quo dicit in septima p̄
te sub festo annuntiatiōis. Querit etiā
cū de morte sanctorū cum gaudio festa in
ecclia celebrēt. q̄ p̄ciosa est in p̄spectu dñi
mors sanctorū eius. quare ecclia hodie de
morte domi cū gaudio similis nō solenni
sat. videt em̄ q̄ multo magis deberet leta
ri et festū de illa celebrare. cū mors ip̄i sit
p̄ciosissima. et mors mortis. et est n̄ra redē
ptio. et q̄ aplis gloriandum ait. in cruce
domi n̄ri iesu x̄pi. Respōdeo ip̄e p̄ pecca
tis nostris mortuus est. sicut dicit dñs p̄
Esa. p̄pter scelus p̄li mei p̄cussi eū. et idō
debet homo erubescere. nō gaudere. cum
et sol insensibilis erubescens radios suos re
trouerit. q̄ obscuratus est. et petre scis
se sunt. Merito ḡ omnis hō in hac die tri
sticiam p̄tendit. ne esse durior lapidib⁹ vi
deatur. Preterea ip̄e dñs tristis fuit. Und
Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem. Et
etiā beata virgo. Unde. Et tuā ip̄ius ani
mam p̄transibit gladius. Et etiā apostoli
Merito igit in hac die ecclia in artissimo
est ieiunio et silentio. et tristitia cōpassiōis
De hoc dictum est sub festo circūcisionis
Rursus hunc diem celebramus cū mero
re et tristitia et abstinencia. passiōes v̄o s̄
ctorum cum gaudio. quia sancti p̄ marty
rium statim celos ascenderūt. x̄ps v̄o ad
infernum descendit. Sed q̄m tartara p̄fre
git. et inde sanctorū animas eduxit. et tertia
die resurrexit. ideo tūc. s̄. in die resurrectō
nis maxime letamur. Hinc est q̄ passiōes
patrū veteris testamēti q̄ ad inferos de
scenderūt nō celebramus p̄ter q̄ innocen
tum. ex eo q̄ in ip̄is singulis x̄ps occisus
est. et machabeorū. put in septima pte sub
eorū festo dicit. De hoc etiā dictū est in p̄
ma pte sub ti. de picturis. Et est notādū
q̄ x̄ps passione sua redemit nō tantum il
los q̄ tunc erant in lybo inferni. q̄ locus
dicebat sinus abrae vbi lazar⁹ erat. s̄ etiā
oēs futuros q̄ sancta morte vitā erant fini
turi. Unde Osee vltimo Pro mors tua o
mors. morsus tu⁹ ero inferne. Et rec oēs
q̄ in inferno crāt inde extraxit. Et q̄rē

quæ ecclesia non consecrat hac die corpus domini. cuius dominus dixit. Hoc facite in mea commemoratio-
nem. Et in gabilon. precilio dicitur quod nulla dies
excipitur. quod non per viventibus deprecetur. Preterea
cum christus imolatus hac die et sabbato deue-
rit in sepulchro. et discipuli tota nocte se-
querentur usque in diluculo in tristitia transsege-
runt. rationabile videtur ut hac die corpus
domini perficeretur. et inde usque in primam sabbati
iugum silentio consopiti a sacri altaris misterio
vacarent. Rursum ad hunc multiplex ratio red-
di potest. Prima est. Dominus non per die quod patere
accipiens panem et calicem benedixit. deditque di-
scipulis suis dicens. Hoc est corpus meum. hic
est calix meus. Et tunc imolatus est in manibus
suis. De qua imolatione subiunxit. Hoc facite
in mea commemoratio. Illa igitur die. scilicet feria
quinta non est omittenda cum sit firmiter iniuncta
Sexta vero feria est dies secunda. quod velut in
monumento quiescit. Sabbatum tertia quod ve-
lut a morte resurgit. resurrexit enim ante diem.
triduum ergo dominice mortis quod perfici nequit eo re-
spectu quod ipse est a iudeis trucidatus. eo trans-
ponitur quod suis ipse manibus immolatus. cuius
quod rei illud magnum est indicium. quod in nocte ce-
ne luminaribus extinctis vigilias celebrat.
Sicque fit ut in quinta feria quasi sexta in dupli-
cata manna colligatur. quoniam in hac die quasi in sabba-
to non inuenitur. Secunda ratio est. quia ecclesia corpus
illud quod flagellum et spinas et contumelias ista
die reuera affectum est. non dicitur cum missarum so-
lennius consecrare. quoniam veniente veritate dicitur
cessare figura. Tertia ratio est. quia ablata est
hostia de manibus christi et nostris. Non ergo sa-
crificent amici dum trucidant inimici. Sed tamen
quia spiritus iudicem communione. et spiritus est tempus com-
municandi. sacerdos ipsum corpus recipit in ho-
stia a die antecedenti resuata. Quarta ratio est
quoniam hac die velum templi scissum est. et cor-
nua altaris transversa sunt. et ita non habemus
ubi corpus christi perficiatur. Quinta est.
quia. scilicet recessit et sublatum est verus sacerdos
id est christus sponsus ecclesie. descendit enim ad in-
feros. Sextam rationem ponit Innocentius
papa dicens. quod ideo in die pasce et in sab-
bato sancto sacrificium non celebratur. quia constat
apostolos istis duobus diebus in merore et tri-
sticia fuisse. et se propter metum iudeorum oc-
cultasse. Missa enim quod in ipso sabbato cele-
bratur non ad ipsum sabbatum sed ad diem pertinet
subsequentem. ut infra dicitur. Septima ratio

est. quia moyses ait. Vos tacebitis. et alius
scilicet christus pugnabit pro vobis. Torcular ei
calcauit solus. Cum igitur hac die non sit cor-
pus domini conficiendum. ad hanc diem refer-
uandum est. Hec sexta feria et ab ista om-
nes alie sexte ferie privilegiate sunt propter
christi passionem. sicut et a sequenti domini
ca omnes alie dominice propter eius resurrectio-
nem. Sunt autem huiusmodi sexte ferie sex privile-
gia. scilicet christi immolatio. inferni spoliatio. mor-
tis concussio. humani generis redemptio.
paradisus apertus. et scripturarum manifestatio
In pasce uno solo cibo vescimur. quia
christus ea die unum solum vicem latronem sibi in-
corpavit dicens. Hodie mecum eris in pa-
radiso. Unde ipse dixit. Singulariter super
ego donec transeam.

De sabbato sancto pasce.

Sequitur videre
de sabbato sancto pasce. Sane
sicut de operibus creationis mun-
di in sex diebus completis in septima requi-
euit ab omni ope quod patrarat. sic et in se-
xta etate recreationis opibus consummat
iuxta quod dominus in cruce pendens dixit. Con-
summatus est. in septima etate requieuit
Cum enim anima eius passibilitatem corpo-
ris exiit quodammodo requieuit. et propterea in
sepulchro dormiuit. Ideoque dies ista sab-
batum appellatur. quod requies interpretatur.
ut dictum est in phemio secunde prophetie. Quod
anthonomasice sabbatum sanctum dicitur. eo
quod ut promissum est significat requiem christi
ab ope creationis in fine sexte etatis. vel pro-
pter requiem christi. in cuius morte sanctifi-
cati sumus. Dicitur etiam sanctum propter
baptismum. quod fit in die ista in qua nova ec-
clesie populus sanctificatur. Hec autem dies sicut
et precedens nullum habet officium divinum
in qua constat apostolos fugisse et in merore fuisse.
Nam officium quod cantatur est noctis di-
ei dominice. scilicet de resurrectione. non de sabbato.
sicut et pertinet in sabbatis quatuor temporum
Quod apparet ex eo. quia dicitur in cerei benedictione
Hec est nox etc. Et in collecta missæ dicitur.
De qua hanc sacratissimam noctem etc. Unum an-
tiquis totum officium de nocte dicebatur. et ad-
huc in plerisque locis fit. Primum ad notandum quod ca-
thecumini quod est ipsum officium sepulti cum cri-
sto per baptismum resurgunt cum ipso Secundo propter